

→ Che Guevara spreekt als de Cubaanse minister van Industrie op een internationale conferentie, 1961.

FOTO BETTMANN ARCHIVE

Revolutionairen Politieke vluchteling even terug in Amsterdam

‘Ik voer nog altijd strijd’

Vandaag is het vijftig jaar geleden dat de revolutionair Che Guevara werd gedood. Sommige Argentijnse bewonderaars vluchtten later naar Amsterdam vanwege een staatsgreep in hun land.

Bram de Graaf
AMSTERDAM

Twee weken geleden was Andrés Thompson (61) even terug in Amsterdam, de stad die hem in 1977 welkom heette als politiek vluchteling. Het was pas de derde keer sinds hij in 1984 besloot zijn leven in Argentinië weer op te pakken. Hij at vijf harinkjes, dronk ettelijke pilsjes in bruine kroegen en constateerde op de Albert Cuyp dat André Hazes nog steeds populair is.

Hij had nog steeds idealen, zei Thompson daar. “Ik strijd nog steeds voor een eerlijker maatschappij, net als toen.” Begin jaren zeventig probeerden Argentijnse jongeren naar Che Guevara’s voorbeeld hun maatschappij te veranderen, met desastreuze gevolgen. Na een militaire staatsgreep in 1976 verdwenen duizenden, andere wisten te vluchten of werden het land uitgezet. “De verschillen tussen arm en rijk zijn alleen maar toegenomen in Latijns-Amerika. Maar ik heb nooit zoals Che geloofd in de gewapende strijd.”

Elektrische schokken

Guevara (1928) was voor de tiener Thompson een icoon. Net als de revolutionair werd hij in Rosario geboren. “Ik was daar trots op. En Che deed aan rugby, net als ik. Het was een elitesport, maar als Che dat mocht, mocht ik het ook.” Thompson studeerde psychologie en tot ongenoegen van zijn middenklasseouders sloot hij zich aan bij een trotskistische jeugdbeweging. “Elke zomer kampeerden we en discussieerden we over *Das Kapital* en de permanente revolutie.”

Troskisten zagen niets in Guevara’s idee van guerrillagroepjes om het continent van het imperialisme te bevrijden, iets wat andere linkse groeperingen wel deden in Argentinië. “Door Che werden zij overmoedig. Hij was de confron-

tatie aangegaan, waarom zij niet? Absurd, vonden wij. We waren bang dat ze zo een staatsgreep uitlokten.”

Op 23 maart 1976 greep het leger inderdaad in. De militaire junta bezwoer alles wat links was te vernietigen om de orde te herstellen.

Op 16 februari 1977 werden Thompson en zijn partner gearresteerd. Hij werd schuldig bevonden aan subversie en dagenlang geblinddoekt verhoord. Toen hij bleef zwijgen, gaven ze hem elektrische schokken op de meest gevoelige lichaamsdelen. Zijn vrouw werd voor zijn ogen verkracht, ook werd een schijnexecutie uitgevoerd. “De eerste schokken waren zó pijnlijk – ik verwachtte te sterven. Maar het leek of ik controle over mijn lichaam kreeg om de pijn te verdragen.”

Vlak voor zijn ontvoering had hij een Nederlandse leren kennen die voor Amnesty International werkte. Terug in Nederland begon ze een campagne voor hem. Daarnaast was zijn vader consul van Peru. Toevallig bezocht juntaleider Videla dat land en hij werd op de verdwijning aangesproken – en zo gebeurde het dat de Thompsons werden vrijgelaten. Ze brachten

‘Bij linkse demonstraties in Nederland droeg ik een zwarte baret met ster, net als Che Guevara’

hen naar het vliegveld, waar hun blinddoeken werden afgedaan. Een agent zei: “Onthoud onze gezichten. Als jullie ooit terugkeren naar Argentinië zijn wij degenen die jullie afmaken.”

Via de VN-vluchtelingenorganisatie belandden ze in oktober 1977 in Nederland. Het viel Thompson op dat weinigen hier wisten wat er zich afspeelde in Argentinië, op enkele journalisten en intellectuelen na. Maar ook hoe open en vrij onze maatschappij was. En dat mensen naar hem luisterden. “Ze voelden zich solidair. Dat was fijn.”

Hij leerde Nederlands en studeerde ontwikkelingsproblematiek in Den Haag. Hij ging houden van hutspot en nieuwe haring. Met andere bannelingen richtte hij het Solidariteitscomité Argentinië-Nederland op, dat aandacht vroeg voor de mensenrechtenschendingen in zijn land. Mede daardoor kwam er een campagne tegen deelname van het Nederlands voetbalelftal aan het WK in Argentinië in 1978.

In Nederland liep zijn huwelijk stuk. “Het was een manier om met het verleden te breken.” Omdat zijn partner recht had op het grootste deel van hun uitkering, overnachtte hij in Amsterdam in zijn auto. “Elke avond at ik patat bij de Febo.”

De nieuwste smartphones

In een café ontmoette hij begin 1980 jongens uit de kraakbeweging en had hij weer een dak boven zijn hoofd. Onder hen was veel sympathie voor de linkse bewegingen in Latijns-Amerika. Ze voerden spandoeken mee met daarop Che, droegen T-shirts met zijn beeltenis erop. “Ze waren meer anarchistisch dan socialistisch. Maar ze waren net als Che tegen privébezit. Ik demonstreerde mee en droeg een zwarte baret met ster, zoals Che. Ik koester hem nog.”

Tijdens een vergadering in hun kraakpand hoorde Thompson over de voorgenomen protesten bij de inhuldiging van prinses Beatrix in 1980. ‘Geen woning, geen kroning’ was de leuze; Thompson kan het nog vloeiend uitspreken. Hij mocht echter niet meedoen van zijn huisgenoten. Ze zouden hem bij arrestatie meteen het land uitzetten, was de vrees.

In maart 1984 keerde Thompson terug naar Argentinië. Hij moest opnieuw beginnen. “Maar er was democratie, de militairen werden berecht. Er was hoop.” Al snel merkte hij dat veel Argentijnen nog dezelfde standpunten hadden: “Ik voelde me besmet. Nog steeds zijn er men-

→ Andrés Thompson: ‘Nog steeds zijn er in Argentinië mensen die de verdwijningen van destijds ontkennen.’ FOTO GERARD WESSEL

sen die de verdwijningen ontkennen of vinden dat de guerrillero’s het verdienden.”

Tegenwoordig is hij zelfstandig onderzoeker en daarvoor is hij soms in Europa. Toen hij onlangs op het Waterlooplein was, viel hem op dat ook hier nog T-shirts met Che erop worden verkocht. “De dragers ervan willen nu vooral hun individuele vrijheid ermee benadrukken. In hun rugzak zitten geen pamfletten meer, maar de nieuwste smartphones. De utopie van sociale veranderingen, die zo aanwezig was in mijn jeugd, heeft plaatsgemaakt voor een andere utopie: een die gelieerd is aan materiële zaken.”

Maar één ding is niet veranderd. “De manier van samenleven hier is uniek, in Latijns-Amerika kennen we dat niet. Amsterdam blijft een van de beste steden ter wereld als het gaat om verscheidenheid, tolerantie en kwaliteit van leven.”

Van Bram de Graaf verscheen vorige maand Che is hier – een roadtrip door Latijns-Amerika, Ambo|Anthos, 21,99.